

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„Koroški Slovenec“,
Wien V., Margaretenplatz 7
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Zinkovský Josip, Wien
V., Margaretenplatz 7.

Lisi
za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo

Stane četrletno: K 8000—

Za Jugoslavijo
četrletno: 25 Din.

Posamezna številka 800 kron

Leto III.

Dunaj, 7. novembra 1923.

Št. 45.

Vabilo

na

izredni občni zbor

Političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem, ki se vrši v četrtek dne 22. novembra t. l. ob 10. uri dopoldan v društvenih prostorih v Celovcu, Vetrinjsko obmestje šte. 26/I.

Dnevni red:

1. Poročilo o volitvah.
2. Volitev novega odbora.
3. Raznoterosti.

K obilni udeležbi vabi

O d b o r.

Položaj Ukrajine.

Ukrajina, od leta 1917 ljudska republika, leži severno Črnega morja med Rusijo, Poljsko in Romunsko in sega od Karpat do Kavkaza. Prebivalcev ima 42 milijonov, glavno mesto je Kiev. Prebivalstvo sestoji iz 5 narodnosti z nizko splošno izobrazbo. Ze nekdanja samostojna država, ki je prišla v drugi polovici 17. stoletja popolnoma pod rusko nadoblast, je zadobila zopet svojo samostojnost po brest-litevskem mirovnem dogovoru dne 9. febr. 1918.

Vsa poročila, ki prihajajo k nam o tamošnjih razmerah, potrjujejo, da je ozračje zelo soparno, da vladajo žalostne razmere. Sovjetska vlada in nje člani v Ukrajini se vzdržujejo na račun tamošnjega kmečkega prebivalstva, ki tvori 30 milijonov celokupnega prebivalstva. Četudi postoji nevarnost novih ruskih vpadov ali poizkusov Poljske, narediti iz Ukrajine poljsko kolonijo, vendar ni pričakovati od številčno najmočnejšega raz-

reda, čeravno je največji sovražnik komunizma, da bi se kmečko prebivalstvo sedanjí vladi uprlo.

Ko so se končno razmere s sosedi nekoliko ustalile in preteča nevarnost od zunaj zmanjšala, je prišlo do sestave novega močnega bloka; združili so se kmetje vojaki s poveljniki rubeže armade in političnimi upravitelji krščanskega bogoslužja. K temu dejstvu je potrebno še pripomniti, da navadni komunisti, katerih življensko razmerje določujejo trije diktatorji, Trockij, Kamenev in Zinovjev, ki tvorijo v Ukrajini podlago vsega komunističnega gibanja, tem voditeljem več ne verjamejo.

V rubeži armadi in v krogih navadnih komunistov se razpravlja docela javno vprašanje, zakaj se morajo držati komunističnih načel samo navadni člani. Siromašen član komunistične stranke, ki je redil tri svinje, je bil iz stranke izključen, dočim si bogati komunisti popolnoma ne kaznovali za svoje osebe in svoje družine kupujejo v tujini krasne vile in vlagajo milijonske in milijonske vsote v ameriških bankah. Narod vidi, razmotriva in si ustvarja svoje sklence, da velja komunizem samo za nižje sloje, voditelji pa smejo nemočno zametavati sveta načela komunizma.

Iz vsega tega se sklepa, da hoče tamošnja sovjetska vlada republiko uničiti. Zato se je v ukrajinskem prebivalstvu ukoreninila misel in želja, ki se širi od dne do dne vedno bolj in bolj po proglasitvi ukrajinske kmečke republike, ki bi bila od današnje Rusije popolnoma neodvisna. Sovjetski Rusiji prorokujejo Ukrajinci pogin najpozneje v prihodnjem stoletju. Sedanja Rusija pač ne more pozabiti na svoje nekdanje bogate pokrajine — žitno zakladnico — kjer je čisto črna zemlja, katero ji treba nikdar gnoiti.

Velike nade se stavijo tudi na zavezništvo z drugo slovansko, kulturno in demokratično državo, ki bi mogla zajamčiti Ukrajini vse gospodarske in socialne pravice.

Proti ruskim monarhistom in raznim drugim zastopnikom bivših dob revolucije, kakor Skoropadskemu (Skoropadskega kandidaturu za prvega prezidenta (hetmana) ukrajinske republike so podpirale osrednje države, ker je hotel združiti Ukrajino z Rusijo, ali nacionalista Winičenko in Petljura sta povzročila pravočasno njegov padec), Petljuri, Denikinu, Wranglju itd., vlada v Ukrajini med kmečkim prebivalstvom ravno tako sovraštvo kakor proti komunistični stranki. Začasno posebno priljubljeno je med kmeti in vpoklicanimi rubežimi vojaki ime voditelja ukrajinskih kmetov, polkovnika Sagajdacny-Černušenka, organizatorja takozvanega pokreta v Grigorievu in Machneh leta 1919, ko je bila cela Ukrajina s pomočjo pobujenih kmetov večkrat osvobojena boljševikov.

Glavna skupščina kmetov cele Ukrajine, ki se je vršila v aprilu 1919 v Gulaj-Pole, je poslala polkovnika Sagajdacny-Černušenka z izrednimi pooblastili v inozemstvo, da bi iskal prijatelje in pomočnike, ki bi podpirali kmečko gibanje in pripomogli do proglatitve ukrajinske kmečke republike. Ali Sagajdacny-Černušenka ni imel mnogo sreče, ker je posegla vmes Poljska, ki je v tem vprašanju drugega mnenja. Zabranjevala je dosedaj s protigatitacijo in intrigami nadaljevanje misije predstavnika ukrajinskih kmetov.

Začasno se nahaja središče ukrajinske kmečke propagande, kateri načeljuje polkovnik Sagajdacny-Černušenka na Dunaju, kjer propagira zblizanje ukrajinske kmečke republike s československo republiko.

Probujejoči se kmetje v Ukrajini, ki se drže stare mere, so verni in zelo delaven živeli, nam jamčijo, da bo bodoča ukrajinska kmečka republika podlaga za končno odstranitev vseh zmešnjav v srednji Evropi.

Zbirajte za tiskovni sklad!

PODLISTEK

Iz Roža.

Kar more kdo drugi, to tudi jaz, sem si mislil lepega solnčnega dne, in vidi se najbolj iz višave, kaj se godi po svetu. Izposodil sem si, ker ga sam nimam, letalo, da me vzdigne in morem pogledati skoz rešpektlin v dolino solz, naš lepi Rož.

Ko frčim tako za Dravo in gledam na vse strani, kaj ljudje počenjajo, vidim Sveče, kako stopajo ljudi v cerkev, nekateri pa k Adamu na frakelj ščipovca, kar prav prileže po dela polnem tednu. Moj tič pa drvi naprej in že sem na Bistrici; tu vidim zbiranje ljudstva. Šment, kaj pa to, si mislim, pogreb ni, ker krste nimajo; marš, marš, je šlo naprej. No, sem si mislil, požarna bramba gre nekam, naj gre. In naprej drvi tef-tef. Naperim ga na Borovlje, da vidim, kaj delajo Borovčiči. Koder se vozim, vidim klobuke s krivci, in zdi se mi, da stopajo petelini po gnoju. V Borovljah samih je prav živahno in čudno se mi zdi, da navadno nedeljo more biti tako življenje, ko vendar ni žeganje. Pa proti Leščju na Doleh je še več

ljudi. Hop, kaj pa je to? Zopet jih maršira ena kompanija. Ja zlomka, kaj to pomeni, vendar ni vojna, da bi se zbirale čete in imele na Doleh Aufmarsch. Še malo se peljem in zopet ista slika na v gozdu skritem travniku. Oha, tu se moram pa malo nižje spustiti, si mislim, kar zaslišim: „Zug halt! Zug Marsch! Rechts Front!“ Brez klobukov in brez jopičev so eksercirali, da je vse po njih teklo. Ves presečen se zopet tiho vzdignem in ne razumem, čemu vse to, kar sem videl, ko smo vendar večina bili štiri leta vojaki in ljudje še niso prenehali se spominjati na oni bridki čas. Ali pa bo vojna? S kom in proti komu? Ali se bodo bili sedaj med seboj oni, ki so bili pred tremi leti roko v roki proti Slovencem? Vse mogoče, čas se spreminja.

Tako zamišljen sem letel, da nisem vedel, kdaj sem na Rute prifrkal. Ker mi je pa zmanjkalo bencina, sem moral pustiti mojega tiča tam visoko gori in iti na vlak v Borovlje, da se peljem domu...

Drugo nedeljo, 23./IX. t. l., pa me zopet mika v višine, še bolj pa videti, kaj dela Celovec v nedeljah. Grem toraj po strmi poti na Rute po mojega ptiča prijatelja, da me nese tja. Lepo je šlo proti Celovcu. A kaj pa to?

Zopet samo krivo perje, pa to niso petelini? A sedaj se spomnim, da je Rutarjev Jur kupil klobuk s krivci, katere nosijo „oržeši“ ali kakor jim pravijo hudomušneži „orešiji“. So, so orešiji, že vidim, da so. Pa veliko jih je in z vseh vetrov drvi v kup; to bo pa nekaj večjega kakor v Rožu, si mislim in gledam.

Na Novem trgu so že zbrani sami krivci in mislim si, če bi pa ti začeli peti petelinov kikeriki, še stari lintver zbeži nazaj v jezero. Pa niso; postavili so se v vrste in „raz, dva, tri“, naprej oržeši, po trgu gor in dol. Pritisnem rešpektlin in gledam, če ni tud: Rutarjev Jur zraven, pa ni ga. Jur je še naš, si mislim, kar zagledam par znanih obrazov iz Borovelj in okolice. — No, dovolj imam. Sedaj igrajo vojake, ko se je pa pričela vojna, od raznih bolezni in Herzleiden niso mogli iti pomagat rešit domovine. Danes pa hodijo kakor petelini med kurami. Hočejo biti Nemci, ti jim pa pravijo: „Bist jo glei a Windischer“.

Nisem več mogel gledati te komedije in sem jo zavil proti domu. Če bo pa lepa jesen, pogledam še po lepi Koroški, kjer živi slovensko ljudstvo in je živelo že prej, da so se pri selili znani oržeši iz Kranjskega.

List stane od 1. oktobra do 31. decembra za:

Avstrijo	8000 K
Jugoslavijo	25 D
Posamezna številka	800 K

Naše šole.

L. 1592. je bil rojen na Moravskem slaven vzgojeslovec Komenski. Ta učenjak uživa svetovno slavo in ga tudi Nemci visoko častijo. Komenski je napisal več svetovno znanih knjig o vzgoji mladine. Nemški vseučiliški profesor dr. Lindner piše v predgovoru h Komenskijevemu življenjepis: „Hočemo priloziti en list k vencu časti, s katerimi je naš prosvetljeni vek okrasil spomin velikega moža. Čutili se bomo dovolj poplačane, če bomo s temi listi nekoliko doprinesli k razumevanju misli in teženj slavljenega šolnika.“

Vredno je, da pogledamo, kaj pravi slavni Komenski o pouku maternega jezika v šolah. Potem bomo tem lažje presodili vso o slovsko budalost onih ljudi, ki pravijo, da ni treba, da bi se naši otroci slovenski še v šoli učili, ker slovensko že od doma znajo.

Komenski piše: „Vsak jezik se mora sam zase poučevati. Najprej vse-kakor materni jezik.“ Dr. Lindner pripominja k tem besedam: „Najprej vsekakor materni jezik. Ta jasni in priznani stavek ni bil v vseh časih upoštevan. V srednjem veku je bila latinščina, danes so kulturni jeziki sploh, vsled katerih se prikrajšuje pouk v materinščini.“

Zdaj pa idite v naše koroške šole in videli boste, kako se naši otroci poučujejo v materinščini! Videli boste, da naši otroci sploh ne znajo slovensko brati! Videli boste, da se pouk v materinščini ne le prikrajšuje, ampak pri večini otrok sploh ne poučuje! Da naše slovenske otroke poučujejo učitelji, ki sami ne znajo slov. jezika!

Bil je mojster, k kateremu so poslali očete svoje sinove, da jih nauči delati črevlje. Ko pa so prišli sinovi, se je pokazalo, da mojster manj razume o tem kakor učenci. Kateri oče bo dal takemu mojstru v uk svojega sina?

Komenski piše dalje: „Pouk v materinščini zahteva več let. Potem šele se more preiti k pouku kakega drugega jezika.“

Torej več let, ne pa samo par mesecev, ali sploh nič, kakor se pri nas dela. Pri nas vlada še popolnoma srednjeveški sistem, ko so na korist latinščini popolnoma zanemarjali pouk v materinščini.

Zopet piše Komenski: „Da se ni učiti vseh jezikov, katerih se kdo uči, z enako skrbjo, smo omenili že v začetku tega poglavja. Ta skrb se spodobí v prvi vrsti maternemu jeziku.“ Zdaj pa pogledajte, koliko skrbi se posvečuje v slavnih koroških šolah slovenskemu maternemu jeziku.

Res ni težko uvideti, da so te šole prave mučilnice naših otrok. uravnane so zgolj proti enemu cilju: Da naše otroke in nas slovenski rod na Koroškem čim prej ponemčijo!

POLITIČNI PREGLED

Nemčija.

Nemčija polagoma a gotovo razpada. Razmere tamošnje se z našimi pred dobrim letom niti primerjati ne dajo. Vse se pripravlja na odločilen boj.

Komunisti so se zadnji časi začeli tudi v Berlinu zelo živahno gibati, da se splošno pričakuje komunistični upor. Čeravno izvršuje vlada varnostne ukrepe, vendar ne more prepričati, da bi ne napadali vojaške oddelke in izvrševali bombne atentate. Vojaški komandant v Berlinu je prepovedal stavko v vseh za vsakdanje potrebe važnih obratih, med katere spadajo tudi tiskarne za tiskanje bankovcev. Stavkovna propaganda se kaznuje s težkim zaporom.

Z izdajo dolarskega denarja je doživela vlada velik poraz. Špekulanti so ta denar, ki ga krije zlato posojilo, takoj kupili in ga pla-

čevali po 350 milijard mark, čeravno je beležil dolar uradno le 150 milijard mark. Ker se ta poizkus ni obnesel, bo spravila vlada 10. t. m. v promet rentno marko in obenem ustavila tisk sedanjih bankovcev. S tem bodo pridobili zopet na veljavi bakreni beliči. Ali bo ta poizkus uspešen ali ne, bo pokazala bodočnost.

Zelo slab utis napravlja tudi razcepljenost v centralni vladi. Socijalisti so stavili na vlado zelo dalekosežne zahteve. Vlada je zahteve odklonila, ker bi izgubila mnogo na ugledu, ako bi se uklonila eni stranki, in ker izjemno stanje doslej še ne more preklicati. Vsled tega je soc.-dem. stranka pozvala svoje tri ministre k odstopu in razbila veliko vladno koalicio. Sedeži izstopivših ministrov se bodo izpolnili s člani vladnih strank. Ako v skupščini vlada potem ne bo dobila večine, misli razpustiti državni zbor in razpisati nove volitve ali pa uvesti popolno diktaturo.

Tudi na Saškem je položaj še vedno zelo napet. Ker vlada na zahtevo Berlina ni hotela odstopiti, je vdrla v delovni kabinet min. predsednika dr. Zeignerja državna bramba, ga zaprla in razpustila deželni zbor. Istotako so romali vsi komunistični poslanci v zapor. Za državnega komisarja je bil postavljen dr. Heinze. Delavstvo je napovedalo vsled tega splošno stavko, ki pa se ni obnesla. Nova saška vlada sestoji iz samih socijalistov. Državna bramba svojega pohoda ni ustavila, ampak koraka naprej. V Draždaneh in Chemnitzu je prišlo do bojov, ki so zahtevali obilne žrtve.

Düren se nahaja pod vlado banditov, vlada popolna anarhija. 29. okt. je 400 mož broječa banda zasedla vsa javna poslopja, ki gospodari zelo nasilno: župana je pregnala, iz hiš odnaša vse, kar se ji dopade in izdaja rekvizicijske listke. Poleg tega je izdala svoj denar, ki seveda ni vreden nič, za katerega pa morajo trgovci prodajati, ako nočejo, da se jih popolnoma izropa.

Najlepše pa je ob bavarsko-turingijski meji, kjer se pojavljajo znaki, ki dajo sklepati na pričetek meščanske vojne. Vse samobrambne organizacije, katerim poveljuje znana Hitler in Ehrhart, so se združile ob meji. One so dobro oborožene s puškami, strojnicami, topovi, minometi in aeroplani, ki imajo hakenkreuzerske znake. Konji, krma in živila se kratkoma zaplenjujejo. Vsak vojak dobi hrano in 10 milijard mark na dan. Baje je med njimi tudi 4000 Avstrijcev. Med civiliste ob meji se deli orožje. V Koburgu se nahaja generalštabni stan, ki je s svojimi oddelki v brezžični zvezi. Splošno se pričakuje, da izbruhne meščanska vojna, že v teku enega tedna. Nemcem je miroljubnost vedno na jeziku, v rokah pa orožje.

Prve odredbe renske vlade. Nova vlada, kateri načeljuje vrvar Kitt, je prepovedala zborovalno svobodo, promet med 6. uro zvečer in 6. uro jutraj in uvedla predcenzuro za časnike. Vsled tega je delavstvo napovedalo protestno stavko. — V Aachen je prišla večja tolpa separatistov, ki je zasedla vladno hišo. Vnel se je ljut boj s policijo in ognjegasci. Konec so napravili Belgijci s tem, da so tolpo razorožili in iz Aachena pregnali. Angleži in Belgijci nastopajo proti separatistom, Francozi pa se zadržujejo nevtrarno.

Separatistično gibanje v Gornji Šleziji.

V Gornji Šleziji se opaža zopetni pričetek gibanja, da bi se Gornja Šlezija proglasila za svobodno državo. Gibanje ima za cilj združitve nemške in poljske Gorenje Šlezije v svobodno državo pod poljsko vrhovno oblast. V zvezi s tem sta vojaški poveljnik in vladni komisar Nižje in Gorenje Šlezije prepovedala vse manifestacije, ki bi mogle dovesti do razkroja ali odcepitve državnega ozemlja.

Pogajanja med malo antanto in Madžarsko. Na seji češke poslanske zbornice dne 30. oktobra je poročal češki zunanji minister dr. Beneš o konferenci male antante v Sinaji. Na tej konferenci so se zedinile države male antante za novo politiko napram Madžarski, za politiko rekonstrukcije in sodelovanja. Zedinile so se s posojilom podpirati Madžarsko, treba pa je finančnega nadzorstva, da se prepre-

či zloraba dovoljenih kreditov. Rešilo se je tudi vprašanje razorožitve. Med dr. Benešem in madžarskim ministrskim predsednikom grofom Bethlenom so se vršila pogajanja in se je glede večine vprašanj dosegel sporazum.

Stojan Protič umrl. V Beogradu je umrl bivši jugoslov. ministrski predsednik Stojan Protič. Prvotno je bil srednješolski učitelj, pozneje novinar in za časa umora Aleksandra in Drage vodja monopolske uprave, pozneje finančni minister. On je tudi sestavil odgovor na avstro-ogrsko vojno napoved l. 1914. Zadnji čas je vodil boj proti centralizmu in živel izključno novinarstvu.

Kriza v Rumuniji. Po poročilih iz Bukarešta se nahaja kabinet Bratianu v hudi krizi, katero je spor med Bratianom in Constantinescom radi notranjega ministrstva še poostiril. Fašistovski pokret narašča. Organizatorji so univerzitetni profesorji. Ni izključeno, da pride v Rumuniji do sličnih akcij, kakor v Italiji in Španiji.

Bonar Law umrl. Dne 30. oktobra je umrl v Londonu najodličnejši angleški državnik Bonar Law.

Poboji v Mezopotamiji. Položaj v Mezopotamiji postaja vedno bolj kritičen. Uporniki, ki nastopajo proti kralju Fejzalu, ki stoji pod angleškim pokroviteljstvom, so pomorili do sedaj več kot 8000 oseb. Z ozirom na to, da so ti uporniki iste vere kot prebivalstvo Mezopotamije, obstoji bojazen, da se bo uporniško gibanje še bolj razširilo.

DOMAČE NOVICE

Ruda. Tudi naš prejšnji župnik g. Starc so bili kandidat slovenske stranke. Zato smo Slovenci z navdušenjem glasovali za Koroško slovensko stranko. Surovo so jih pregnali z Rude, mi pa vedno bolj čutimo, kaj se pravi imeti nemškega duhovnika. Časih v nedeljo ni nihče hotel doma ostati, zdaj pa eden Jrugega sprašujemo, kdo bo šel v cerkev. Kaj bi bilo, če bi bili g. Starc tako agitirali, kakor so njih naslednik? V nedeljo na dan volitve so že pred mašo preleteli pol fare in prigovarjali. Ne volite socijal-demokratsko, ne volite slovensko! Ali je slovenska stranka kaka protiverska stranka? Torej so samo iz sovraštva do Slovencev proti njej. Nam pa pravijo: Krščanstvo pozna samo en jezik, jezik ljubezni. Ali je ta jezik ljubezni nemški jezik, ali pa to nobena ljubezen ni. Nam se zdi, da to še pravica ni, ljubezen pa še manj. Ali nima vsak narod pravico, da se spoštuje v cerkvi njegova beseda? V „Kor. Slov.“ smo brali, da cerkev ne pozna politike, ampak le narode. Kdor pa ponemčuje cerkev, pozna le politiko, ne pa narodov. Tukaj živi slovenski narod, kar pa se šteje za Nemce, to so le politični Nemci, ne pa nemški narod. Saj po rodu so vsi Slovenci. Celo ruški einheitslistar je rekel: Slovincem nemško pridigovati je iberžno, Nemcev pa ni ne! Mi čutimo krivico, ki se nam godi v cerkvi. In zakaj se agitira proti nam? Če smo Slovenci, zakaj bi ne smeli voliti slovensko? Odkdaj je odpadništvo postalo čednost? Zato se od nasprotne agitacije nismo dali ostrašiti. Res so nekateri ostali doma, ker so jim lagali, da bodo slovenski glasovi neveljavni. Vseeno je slovenska stranka do bila pri nas še ravno toliko glasov, kakor pri zadnjih volitvah. Onim, ki nimajo srca za nas, in ki nam delajo krivico, ne moremo zaupati. Kaj bi bilo, če bi kje v Lofentolu kak slovenski župnik tako nastopal proti Nemcem?

Baško jezero in okolica. (Po volitvah.) Po dolgem času zopet so me opravi prinesli k lepemu Baškemu jezeru, kjer smo se l. 1920 tako prisrčno, po domače zabavali. Obiskal sem par znancev in kakor naravno smo bili v našem pogovoru kmalu pri zadnjih volitvah. Vobče, se mi je reklo, se držijo Slovenci prav dobro. Kakor pač povsod, da je bilo tudi tukaj nekaj uskokov, ki so skočili iz slovenskih vrst in pristopili k vsenemškimi strankam, ker so bili podmazani. Vedeti je namreč treba, da se je pridno delalo z moko, z blagom, z denarjem, kar seveda slovenska stranka nima. Eden izmed teh uskokov je zmerjal tudi slovensko

stranko s stranko „beračev“. „Mi se ne sramujemo „beračev“, mi je rekel eden mojih znanec in pristavil je hudomušno, „a vendar izmed nas „slovenskih beračev“ še nihče ni ukradel ubogega mrliča, kar se je menda pri eni drugi stranki, pri stranki bogatih, že zgodilo“. Da smo nekaj glasov zgubili, so bile vzrok tudi homatije zadnjih dni, ko naše liste v Celovcu niso hoteli pripoznati; socijalni demokratje so to spretno izrabili in nam vzeli nekaj glasov. Nadalje so mi prijatelji pripovedovali, da so agitatorji nemških strank, med njimi bivši jugoslovanski orožniki, trgali našim ljudem, ko so šli volit, slovenske listke iz rok in vsiljevali nemške. Ker znajo pri tem tudi prav po živinsko rjoveti, so se naši ljudje seveda ustrašili. Ali ni to kaznivo? (Seveda je, toda kje hočete na Koroškem najti pravico? Op. ured.) Vobče pa so napredovali tukaj socijalni demokratje zelo močno, kljub temu, ali morda ravno radi tega, ker jih je „Einheitsliste na svojih plakatih primerjala zelo okusno (?) z „rudečimi podganami“. In tako je „beraških Slovencev“ in „rudečih podgan“ toliko, da je bogata nemška stranka v velikih skrbih, kako bodo izpadle bodoče občinske volitve. „Najbolj, sta se trudila za nemško stranko,“ tako je končal moj prijatelj, „neki poštni penzionist Lamprecht in bivši jugoslovanski žandar Arneje. Reklo se je: „Najprej moramo pokončati slovensko stranko, socijalni demokratje bodo že sami od sebe izginili. A zgodilo se ni ne prvo in ne drugo, slovenska stranka je še dosti močna, socijalni demokratje še bolj nevarno napredujejo, tako da je v teh okrajih vsenemška stranka bogatašev najslabša in da utegne le sama sebe s svojo agitacijo pokončati.“

Domačin iz Roža.

Mali Št. Vid. (Volitve.) Pri volitvah se je posebno odlikoval g. Schütz. Takoj ob prihodu naših prisednikov in prič je pripovedoval novico, da Slovenci ne smejo voliti in slov. listki niso veljavni itd. z namenom, da bi naše ljudi zbegal in jih spravil raz volišče. Vendar so bili naši ljudje na mestu in se niso ustrašili razburljivih vesti. Storili so kljub temu svojo narodno dolžnost ter pripomogli naši stvari v važenberski občini do razmeroma lepega uspeha.

Glinje. Tri volilne shode so priredili „einheitslistarji“ v naši občini. Udeležba na vseh treh shodih je bila jako slaba. Na dveh shodih so govorili pristni Nemci stvarno in dostojno, kar dobro znanemu odpadniku ni ugajalo, zato je poklical agitatorja Einheitsliste, zloglasnega nadučitelja Messnerja iz Malega Št. Vida. Osem gostilničarjev — med njimi en Slovenec — in menda ravno toliko drugih poslušalcev se je prithotapilo pozno zvečer v Tonejevo gostilno. V slabem velikovškem sl. narečju je lažnivi agitator obrekoval tukajšnjega domačina, hujskal dobro rejene „birte“ proti Slovincem, modroval o značaju in seveda kot nemškutar, ki je začasa svojega šolanja vžival podporo Slovencev, napadal Koroško slovensko stranko. Kakor je agitator prišel, tako je tudi izginil, izginil pa je tudi njegov plitev govor, ker tukajšnji „deutschgesinnte“ Slovenci niso tako zarukani kakor nemškutarji tam okoli Velikoveca.

Medborovnica. Pri volitvah v dež. in državni zbor je bilo oddanih za Kor. slovensko stranko 119, za Einheitsliste 134 in za soc. dem. stranko pa 238 glasov. Nasprotniki so spravili vse na volišče, naših pa je ostalo mnogo doma, nekateri menda iz rmalomarnosti, drugi pa celo iz — strahu. Slovenci, pri prihodnjih volitvah več korajže!

Št. Iij. Neki gospod, ki se je vrnil iz blazene Nemčije, je dal tukajšnjim tericam 55 milijonov za šopek. Terice so torej kar naenkrat postale milijonarke. Veselile so se, kako bodo lahko kot bogatinke dobile fante in še to leto stopile v židanih oblekah pred oltar. A le kratko je bilo veselje. Milijoni so bile ničvredne nemške marke, za katere si ni četrtno kislega vinca niso mogle kupiti.

Šmarjeta v Rožu. (Prepozno spoznanje.) Neka ženska, ki sicer ne zna nemško, stoji pa v prvih vrstah naših nasprotnikov, je pripovedovala: Imela sem minuli teden opravke pri sodnji v Borovljah. Sodnik me je vprašal nemško: Ali ste izvršili to dejanje iz mašče-

valnosti? Prosim gospod rihtar, da bi smela slovensko govoriti, ker nemško ne znam! Sodnik mi je odgovoril nato zopet nemško: Vi morate nemško znati ali pa si dobite advokata! Ona pozneje: A, tako, zato sem nemško volila, da zdaj pri sodnji še slovensko govoriti ne bom smela. Ne bom več tako neumna! Tako se izdajstvo maščuje.

Podravlje. Nova zvonova zvonarne E. Szabó, Gradec, imata sledeče zunanje znake: Večji zvon (b-glas, 300 kg) slike: Marijino oznanjenje, sv. Štefan in angele varhe. Napis: „Ave Maria!“ in „Ora et labora!“ (moli in delaj) ter „Skupni dar“. Kakor skočidolski g-zvon bo tudi ta oznanjal molitev in delo. Srednji (cis-glas, 150 kg) je dar družine Vošpernik, Podravlje in nosi tudi ta napis. Posvečen je sv. Janezu ev. in sv. Barbari. Pel bo trajno zahvalo Bogu, da je s svojo milostjo blagoslovil skupno letotrajno delo, da je obrodilo končni sad: nabavo novih zvonov za Skočidol in Podravlje, ki stanejo skupno 160 milijonov papirnih ali 11.111,11 zlatih kron. Zato ga diči napis „Deo gratias!“ (Bogu hvala!)

Rikarja vas. (Žrtev griže.) Dne 26. okt. smo pokopali pd. Ižepinjo, vzorno gospodinjico in mater, ki je umrla na griži. Druga žrtev griže v naši vasi. Zapušča moža in kopo nedolnih otrok. Počivaj sladko! Žalujemo izreka naše iskreno sožalje!

Bilčovs. Medtem ko je povsod divjal ljut volilni boj, smo se pri nas veselili in žalovali. Naveličal se je samevati Simon Ogris iz Branče vasi ter si poiskal tovarišico za življenje. Izbral si je pd. Kocovo hčerko, edinko v šentjakovski fari v Rožu, kamor se je 16. sept. preselil. — Vspodbujen po vzgledu imenovanega je rekel tudi Jožef Rajhman, pd. Lenčej na Moščenici, če Šiman more, zakaj bi jaz ne. Koj je naprosil dva moža, da sta šla z njim v Št. Janž v Rožu k pd. Plažicu, da poprosijo za hčerko Micko. Stvar je bila kmalu gotova in dne 15. t. m. smo že imeli veselo svatbo. Oba ženina sta člana tuk. izobraževalnega društva, kakor tudi tuk. pevskega zbora. Zavednim novoporočencem želimo obilo sreče in božjega blagoslova! — Hud udarec pa je zadel pd. Ščedlino družino v Kovičah. Po daljši mučni bolezni je preminul gospodar, oče sedmerih otrok, star šele 54 let. Imel je želodčnega raka, bil je operiran, a bolezen se je že tako razpasla, da je podlegel neizprosni smrti. P. v m. Prizadeti družini naše iskreno sožalje!

ČEBELARSKI VESTNIK

Prezimljenje čebel.

Prva zahteva: panje je obdati s slabimi prevodniki toplote. Tu pride v poštev zlasti slama, tkanine, stare vreče, nerabne obleke itd. Kdor ima suho, vedno temno klet, lahko prezimi čebele v njej. Koncem novembra jih daj v klet in jih pusti tam do konca marca. V takih prostorih je toplota tudi v najhujši zimi precej stalna pri približno 8 stopinjah, kar povzroča, da čebele porabijo manj hrane (medu). Priporočljivo je zato, dati v take kleti zlasti panje, kjer je malo medu in jih je zato težko prehraniti.

Izhodne luknje morajo pri prezimljenju v kleti oštati odprte, pri prezimljenju na prostem pa jih je treba s pločevino zožiti, da ne more notri miš in ostane prostora le za prehod čebel. Za obrano pred hudimi viharji ali pred pticami, ki preže na čebele, je dobro, če prisloniš pred izhod poševno strešno opeko ali deščice. Dobro je pa tudi, če celi panj zadelaš z deskami. Seveda morajo imeti čebele izhod iz panja. Ako so panji na prostem in jih zasiplje sneg, bodi brez skrbi, zakaj baš v snežni odeji se počutijo čebele prav dobro, tudi če so izletne luknje zadelane. Zakaj sneg čebelam daje prav bogato kisika.

Mnogo nevarnejše nego sneg je čebelam zimsko solnce, ki jih izvablja tudi v mrazu, pri čemur mnogo čebel pogine, zlasti če jih zanese veter.

Ako so panji dovolj preskrbljeni s hrano, zadostuje teh par navodil za prezimljenje popolnoma.

(Tabor.)

NAŠE KNJIGE

Družba sv. Mohorja je ravnokar začela razpošiljati svoje knjige za leto 1923. Cenjeni člani prejmejo letos naslednji književni dar: 1. Koledar za leto 1924. 2. Življenje svetnikov. 4. snopič. 3. Carski sel. I. del. 4. Za vsak dan. I. zvezek. Knjige se bodo razposlale po sledečem redu: 1. Razni kraji. 2. Krška škofija. 3. Lavantinska škofija. 4. Ljubljanska škofija. Rok za reklamacije velja samo osem dni po prejemu knjig. Gospode poverjenike prosimo, da knjige takoj preštejejo in pregledajo, ko prejmejo zaboj. — Pri naknadnem naročilu letošnjih knjig je plačati za vsakega člana 45 Din, za nečlane 60 Din; za vezan Pasijonski molitvenik za člane 28 Din, za nečlane 38 Din.

Družba sv. Mohorja na Prevaljah je izdala v drugi, predelani izdaji „**Lisico Zvitorepko**“, živalske pravljice za mladino, zbral ravnatelj Josip Brinar. Mladina kakor tudi vsi ljubitelji prirode posegajo s posebnim veseljem po knjigah, ki prinašajo mične dogodbe iz živalskega življenja. Zato se je tudi Brinarjeva zbirka živalskih pravljic tako udomačila med nami, da je ime lisice „Zvitorepke“ že postalo v Sloveniji obče navadno, kakor n. pr. pri Francozih ime Renard in v Nemcih Reinecke ali pri Srbohrvatih naziv Lija. „Lisica Zvitorepka“ ni spisana nalašč za „pridkane“ otroke, ampak knjiga je namenjena mladim in starim bralcem (po načelu: Ako pišeš za mladino, ne piši samo za mladino!). Mladim čitateljem prinaša knjiga zabavnih uric, starim pa poda verno zrcalo življenja. Poleg razvedrila in zabave najdemo namreč v knjigi tudi obilo zlatih nauk za življenje. Kakó požrešnost in častihlepnost vodi v pogubo; kakó pretkanost zmaguje nad glupostjo; kakó dosega lizun čast in slavo, a neroda-poštenjak „nosi le vodo v Savo“: vse tako in še marsikako nam pove — Zvitorepka. „Lisica Zvitorepka“ je že nekaj let sem izginila s knjižnega trga in tudi tiste „Slovenske večernice“, ki so prve prinesle te živalske pravljice v slovenske domove, so že izvečine raztepane in porazgubljene. Zato bo pač sedanja doraščajoča mladež zopet veselo posegla po novi izdaji „Lisice Zvitorepke“ ter se vnovič in vnovič smejala in zabavala ob spletkah naše pretkane lisičke-sestričke. Cena broš. za ude Din 14,—, za neude Din 18,70, vezana 7 Din več.

GOSPODARSKI VESTNIK

Produkcija železa v Avstriji. Tekom prvega polletja 1923 se je v naši državi produciralo 167.000 ton sirovega železa nasproti 158.000 tonami lani v istem času. Jekla je bilo letos produciranega v prvih 6 mesecih 223.000 ton, v istem času preteklega leta 298.000 ton.

Sladkorna pesa v Avstriji. Letos so pridelali v naši državi toliko sladkorne pese, da bo država s sladkorjem preskrbljena do konca februarja prihodnjega leta. Kilogram sladkorja bo veljal 10.000 kron.

Tobak zopet dražji. S 4. t. m. so se podražili zopet nekateri tobačni izdelki, in sicer: svačice: egiptovske 600 K (prej 500), memphis 500 K (450), mirjam 450 K (400), jussuf 400 K (350), šport 350 K (300), drame 250 K (200); duhan: fini turški 9000 K (prej 8000), hercegovski 7000 K (6000), knaster 3000 K (1600), deželski 1400 K (1200), holandski 2400 K (2000). Nove vrste so jussuf, šport in drama, stari izdelek teh vrst se bo prodajal do razprodaje še po stari ceni. Jussuf in šport bodo imele zanaprej zlat tisk.

„Steueradministration in Klagenfurt“ se zove zanaprej davčna oblast v Celovcu. V njen delokrog spadajo politični okraji Celovec mesto, Celovec dežela, Št. Vid in Velikovec.

Obtok bankovcev v nekaterih državah. Po izkazih notne banke dotične države so imele v sredi preteklega meseca bankovcev v obtoku: Francija 13. septembra za 37.703 milijone frankov, Anglija 12. septembra 145 milijonov funtov, Španija 15. septembra 4170 milijonov pezov, Italija 20. avgusta 12.800 milijonov lir (samo glavna emisijska banka), Švica 15.

septembra 866 milijonov švicarskih frankov, Belgija 13. septembra 7139 milijonov frankov (belgijskih).

Izdaja novih 100 dinarskih bankovcev v Jugoslaviji. Narodna banka je dala tiskati v Franciji nove bankovce po 100 Din, ki bodo izredno lepo izdelani. Bankovci bodo izdelani strokovnjaško in bo ponarejanje izključeno. V promet pridejo ti bankovci v nekaj mesecih.

Nova valuta v Nemčiji. Državna vlada v Berlinu je sklenila na podlagi pooblastilnega zakona ustanoviti rentno banko, ki bo izdajala rentne marke. Papirnata marka ostane še nadalje. Nova rentna marka je krita z obveznicami nemškega veleposestva v zlatu ter obveznicami industrije. Ako se ponesreči ta zadnji poizkus za sanacijo nemške valute, bo nemška vlada proglasila bankrot ter pozvala Društvo narodov, da prevzame vodstvo nemških financ. Amerikanci kažejo za to banko veliko zanimanje in so pripravljeni nuditi pod gotovimi pogoji posojilo.

Osnovanje poljske novčanične banke. Sklenjena je pogodba z Morganom glede osnovanja poljske novčanične banke z glavnico 30 milijonov dolarjev. Četrtno glavnice prevzame poljska vlada, ostanek se izloži v Poljski javni subskripciji, katere se smejo udeležiti le poljski državljani. Poleg ameriškega Morganovega posojila naj se za kritje primanjkljaja najame dolgodobno angleško posojilo v znesku 50 milijonov dolarjev, za katero se je osnoval konzorcij angleških bank s pritegnitvijo Morgana.

Vinski trg. Na avstrijskem trgu notira v lokalni trgovini mošt 5000 do 6000 K, staro vino v prodaji na debelo 8000 K za liter. Kakovost letošnjega vina v Avstriji je boljša nego lani, pridelana množina pa je manjša.

Cene v Nemčiji so že čisto nebotične. Če pade marka, se zvišajo v enem dnevu po večkrat. V Berlinu stane funt ($\frac{1}{2}$ kg) mesa 150 milijard mark. Veliko se v Monakovem kupuje zadnji čas pasje meso. Že ne bo tako naporno. V Monakovem stane funt govejega mesa 80—90 milijard, funt konjskega 10—12 milijard, funt pasjega 20—22 milijard, prekajeno pasje 25 milijard, funt pasje masti 40 milijard in funt sirovega masla 80 milijard. Dočim so pred kratkem računali z bilijoni samo zvezdogledi, mora v Nemčiji sedaj že vsaka gospodinja.

Dunajski trg. Živina: voli 11.500 do 16.000, biki 11—17.000, krave 11—14.000, tele 18—24.000, koze 5000, ovce 7—12.000 K za kg žive teže. Meso: goveje 22—40.000, telečje 24—36.000, zrezek 36—60.000, svinjsko 30—50.000, poveljeno 30—48.000, ovčje 12.000 do 28.000, konjsko 20—24.000, maslo 26.600 do 28.000 K za kg. Jajce komad 1750—1900 K. Sirovo maslo 40—60.000, čajno maslo 66.000 do 72.000, skuta 16—24.000 K za kg. Sadje: jabolka 3500—8000, hruške 2—6000, grozdje 10—16.000, češplji 3600—4800, orehi 10.000 do 18.000, kostanji 6—8000 K za kg. Zelenjava: krompir 900—1400, špinača 2500—3600,

zelen fižol 10—12.000, paradižniki 4—9000, paprika 3200—5000, jedilne buče 1—1200, zelje 1600—2000, kisló zelje 3—3200, hren 16.000 do 25.000, čebula 1200—2000, česen 3—4000 K za kg. Žito: pšenica 3350—3450, rž 2650 do 2750, ječmen 2350—2650, koruza 2600—2700, oves 2—2100, ajda 2600—2700, proso 2200 do 2250, fižol 5100—5300, grah 4200—4700, leča 4700—4900 k za kg. Moka: zdrob pšenični 6300—6400, koruzni 3800—3900, pšenična moka „0“ 5800—5900, za kuho 5200—5300, krušna 4300—4400, ržena 4100—4200, otrobi pšenični 1200—1250, rženi 1075—1125, ječmenovi 1050—1100 K za kg.

Borza. Dunaj, 5./XI. Dinar 820, 1 milijon mark 0,15, ogrska krona 3,77, funt šterling 315,500, lira 3.139, dolar 70.935, franc. frank 4.072, švic. frank 12.595, češka krona 2070, 10.000 poljskih mark 360 avstr. kron.

Curih, 5./XI. Avstr. krona 0,0079 $\frac{1}{2}$, dinar 6,55, 1 milijard mark 0,00125 sant.

Berlin, 5./XI. Avstr. krona 6 milijonov, dinar 5 milijard, dolar 419 milijard, funt šterling 1895 milijard mark.

RAZNE VESTI

Drobne vesti. Po vsej Poljski je proglašena splošna stavka železničarjev in transportnih delavcev. — Nemška novčana banka je izdala bankovce po 1, 2, 5, 10 in 100 bilijonov mark. — Angorska narodna skupščina je z večino glasov proglasila Turčijo za republiko ter izvolila Mustafa Kemal pašo za prvega predsednika. — V Češkoslovaški izhaja 243 listov in sicer 133 v češčini, 60 v madžarščini, 20 v nemščini, 2 v ruščini in 9 v slovaščini in madžarščini. — V Berlinu je 300.000 brezposelnih, veliko več pa jih gladuje in zmrzuje v slabih stanovanjih. — Brzovlak je trčil v Mariboru v tovarnega; 5 mrtvih in velika materialna škoda. — V Ukrajini je 1.700.000 tuberkuloznih oseb. — Češki državni proračun za leto 1924 izkazuje 602,683.314 Kč primanjkljaja. — Francoska bo znižala število poslancev za 120 na 490.

Vabilo

na

občni zbor

Izobraževalnega društva „Jepa“ v Ledenicah, ki se vrši dne 11. novembra 1923 ob 5. uri pop. pri Hanželnu na Ledenicah s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo odbora.
2. Računski zaključek.
3. Sprememba pravil.
4. Volitev novega odbora.
5. Raznoterosti.

K obilni udeležbi vabi

Odbor.

N. B. Ako bi ob določeni uri ne bilo zastopano zadostno število članov, se vrši eno uro pozneje drugi občni zbor na istem mestu in z istim dnevnim redom, ki bo sklepal brez ozira na udeležbo.

114

Listnica uredništva.

Odbornik izobraževalnega društva. Ne bom polemiziral. Bolj se pse draži, tem huje lajajo. — Grebinj. Zastarelo. N. N. došel iz bolnice. — Žihpolje. Brez podpisa roma v koš. — Rožan 100. Ne strinjamo se z Vami, vendar nam je poročila dobrodošlo.

Vabilo.

Izobraževalno društvo „Jepa“ v Ledenicah priredi dne 11. novembra ob 3. uri popoldne pri Hanželnu na Ledenicah

igri

Divji lovec

in

V ječi

Vsi somišljeniki pristrčno vabljeni.

113

Odbor.

Krznarsko robo kupite najbolje pri

Franju Rogina

krznarski mojster na

Dunaju, IX., Liechtensteinstr. 18

Kupujem vse količine sirovih kož: lisičje, kunične, zajčje itd. po dnevnih tržnih cenah.

107

Narodna čitalnica v Glinjah priredi v nedeljo dne 11. novembra v dvorani „pri Cingelcu“ v Glinjah burko s petjem v treh dejanjih

Moč uniforme.

Začetek točno ob 3. uri popoldne.

Igra se vrši ob vsakem vremenu.

Vabljeni ste vsi, ki se hočete pošteno nasmejati.

Odbor.

112

Austro-Orientalische Transportgesellschaft Dunaj

I., Marc Aurelstrasse 5

se bavi z vsemi špedicijskimi in komisijskimi posli, kakor tudi s posredovanjem za nakup in prodajo.

Neposredna zveza z vsemi večjimi mesti v Jugoslaviji.

Vsak teden dvaposebna vlaka v Jugoslavijo.

108